

Милан–Мићо Божић (син Бошка Пемчевог)

потпуковник у пензији из Београда

Рођен сам 01.09.1933. г. од оца Бошка (1910) и мајке Госпаве (1913) рођ. Гајић из с. Верића. Имао сам још два брата: Милорад (1936-2010) и Милован (1938-1943). Било је то домаћинство Јефте Божића (звани Пемац (1880-1942)) који је имао потомке:

1- Васкрсија (1907-1942) са оцем убијен јануара у Мишин Хану;

2- Бошко (1910-1943) (од 10.02.1942. у партизанима у 1. Крајишкој бригади);

3- Илинка- удата у Дојчиновиће;

4- Мирко (1915-1941) као резервиста Југословенске војске приликом капитулације, није се предао, већ је дошао кући са ратном опремом (униформа, пушка и остали припадајући прибор). Јула мјесеца 1941. одвела га је патрола (усташка-домаћи) и даље му се губи сваки траг;

5- Владо (1925-1980) од 19.12. 1941. у партизанима. Послије рата је био официр ЈНА и пензионисан у чину мајора.

Пошто ово моје "начертаније" има за циљ да бар мало размрси животну путештвије "раба Божијег" Милана-Миће Божића, то ћу покушати урадити, са ово још мало чорбе у глави и уз "Божију помоћ", па ваљда ће нешто испасти.

Дакле, моја мајка се после рађања брата Милована 1938. разболела и после годину дана 1939. умрла. Имала је 26 година.

Ја сам следеће 1940. дорастао за школу, мене је узео мој ђед (по мајци) Миле Гајић одвео у Вериће и уписао у школу, јер је за разлику од школе у Драгочају, била близу куће (50м).

Ту својим трудом, учећи ћирилицу, изгурам 1. разред, за што добијем књижицу (плаве боје), што је значило "врло добар". Завршетак је био "зачињен" доласком њемачке солдатеске, која је наступала од Приједора ка Бањој Луци. Настаје нови "земан" и ја се враћам са "школовања" у Божиће у породично јато.

Нова "држава" *NDH*, забрањена "ћирилица", ја не знам "*latinicu*", што значи неписмен. Пропало моје "школовање" у "далеком свијету" и ђедов труд и трошак. Настаје зло време, Срби су стављени ван сваког закона ("реметилачки чимбеник").

Стриц Васкрсија је доживео бомбардовање Београда 06. априла, и само њему знам путевима, стигао кући. Негде средином лета одводе стрица Мирка, и губи му се сваки траг. Догађају се Дурале. У то време ђед је у затвору у Кастелу. Под неким чудним околностима у јесен буде пуштен из Кастела.

Мало ко преспава ноћ у кући, већ у шуми, потоцима и сл. Минију (брат Милорад) и мене, отац са првим мраком за руке, поњаву преко рамена, па у Сасјеч испод Раскршћа. Тако

дочекујемо јесен и незапамћену зиму. Сазнаје се за Козару и шта се на њој догађа. Кажу-партизани. У рејону Пискавице и Омарске кида се и руши пруга. Негде око Нове године, стриц Владо нестаје, нема га. Сазнаје се да је отишао на Козару. Имао је нешто више од 16 година. Својеглав! Данас би рекли "авантуриста".

Комшије Хрвати (шокци) крстаре српским засеоцима. Знају колико које српско домаћинство има мушких глава. Контролишу јесу ли на броју. Ђед после одласка Владе, више не сме да чека, и одлучује да се пребаци у Вериће код пријатеља Миле, јер је тамо нека врста "слободне територије". На Мраковици је партизански штаб, контролишу цесту од Каралића па негде до близу Козарца (у априлу заузимају и Козарац) те руше пругу. У Верићима у школи (у којој сам ја "изучавао науке") је био истурени део штаба са Козаре.

Једне ноћи послвије "Божића", ђед и стриц Васкрсија са воловском запрегом и санкама (на којима смо ја и Минија умотани у биљад, поред нас табле сланине и још неке намирнице, по снегу који је био дубок преко једног метра (снег пада, нигде пртине) крећемо према Милаковићима са намером да пре зоре пређемо пругу и до сванућа стигнемо у Вериће. По договору, отац Бошко у наручју са Милованом (3г), требало је да крене после нас и да нас прати на неком одстојању.

Али због немогућих услова путовања, ми смо осванули на Милаковића брду. Ту нас је пресрела усташка патрола са Ивањске који су стражарили ноћу, ради спречавања пребацивања Срба према Козари. Они су мене и Минију избацили код Сене (Ђедове сестре), а њих двојицу са запрегом отерали у Ивањску. По неким сазнањима ликвидирани су у Мишином Хану.

Када је отац наишао иза нас, приметио га је Владо Милаковић, свратио у кућу и сакрио до навече. Када је пао мрак, отац је са Милованом у наручју продужио, пребацио се преко пруге и стигао у Вериће.

Ја и Минија остајемо код Сене (имала је мужа Васу, и кћерке Наду и Босу-18 и 16 година, а били су код њих јоши Владо и Нада 12 и 9 г. - брат и сестра Душана и Мање Големовића). 12.02.1942. године дешава се покољ у Милаковићима, када је страдало око 70 житеља. Масакр је почео око 9 или 10 сати и трајао је до 3-4 сата после подне, када пуцњаве више није било, али се још понегде чуло запомагање и јауци. Баба Сена је мене и Минију сакрила у наслон (штала за овце), а остала њена чељад је побегла у поток и преживели су. Сена је обишла комшијске куће и прикупила петоро или шесторо преживеле деце, али су сви били рањени, међу њима и Нада Големовић која је следећег дана умрла. Нас двојицу је смјестила у шталу на таван у сијено, нисмо се никуда кретали, доносила нам је храну и ту смо остали 3-4 дана, Отац Бошко, који је био у Верићима, некако је сазнао да смо нас двојица живи и једне ноћи се појавио, узео Минију на леђа (кркаче), мене за руку и ми смо до зоре стигли у Вериће, на "слободну територију". Отац облачи униформу и укључује се у борбени део становништва из тога рејона. Значи, у партизане. Често се борбе воде према Ивањски и Козарцу, из тих праваца врши нападе "воска НДХ", а не Немци. Негде у априлу партизани ноћу нападају Козарац и освајају га.

После пар дана нападају Приједор, заузимају га, али га напуштају, јер су Немци интервенисали и партизани се повлаче, али су допремили доста робе, углавном текстилне, коју су поделили народу.

Минију и Милована, узела је себи тетка Рајка из Омарске, и они ће бити поштеђени Козарске офанзиве и збегу. 21. маја у Ломовитој је формирана 1. Крајишка бригада од 1186 бораца, у чији састав улази отац Бошко (као четни болничар), Живко и Јефто Дојчиновић. Бригада са терена Козаре одлази на терен Грмеча. Од остатака партизанских група, формира се 2. Крајишки (Козарски) одред.

Почетком јуна почиње Козарачка офанзива и ја од тада више никада нисам видео оца.

Одред се прикупио на Козари, где за собом повлачи (бежећи) народ. Немци и војска НДХ надиру од Б. Луке и Приједора цестом и затварају обруч око Козаре. Ја сам са ујном Станом која је имала 6 деце и мене -седмог. 4. на 5. јули партизани врше пробој преко Кнежице, где их доста гине, нешто се пробија, а остатак по групицама остаје у обручу.

Козара је пала. Пронела се вест да народ иде својим кућама. Силазимо у Ломовиту, и ту нас сакупе код школе, наводно где ће бити неко испитивање. Међутим, ту на ледини под стражом преноћимо. Сутрадан нас у колони спроведу у Приједор на Урије у циглану, која је ограђена бодљикавом жицом. Дакле - логор. Када смо пролазили кроз Козарац, муслимани (углавном жене) су образовали "шпалир" и на нас пљували.

Живот у логору - да не описујем- ваши (уши), тифус, који је углавном покосио децу, мене је "заобишао". Другог дана по доласку у логор покупили су све мушкарце старије од 13 година, и они су нестали (ликвидирани), а то су били понеки старац преко 70 година или дечак 14-15 година. Мој случај је доста чудан иако сам ја био далеко од 13 година, имао сам непуних 9. Наилази војник (усташа-домобран) са "шмајсером" у руци. Хвата ме за раме и каже: "Ајде мали", ја посрнем, заплачем и кажем: "Ја немам 13 година". Погледа ме, гурну на земљу и оде. Ваљда је проценио да онако жгољав ипак немам 13 година. Остадох жив!

Обзиром да је било много ситне деце, хигијена и храна никаква, болештине, велика смртност, једном је дошла нека екипа Црвеног крста и узимала децу од мајки које су хтеле да их дају. Нису то радили на силу. Моја ујна Стана има својих 6 и мене седмог. Говори јој једна жена: "Стано, ако недаш своју дјецу, дај бар то туђе". Наравно то сам био ја. Одговорила је: "Недам, па шта буде са мојом дјецом, нека буде и њему".

И тако ти ја сада китим ово "начртаније".

Логор је распуштен ваљда половином септембра, када смо се вратили у Вериће, шљиве су биле зреле, то памтим.

Враћам се у октобру у Божиће, где затичем Минију и Милована, који напрасно умире идућег прољећа. Идуће године (1943.) са пуних 10 година, не знам латиницу, а не смем да кажем да знам ћирилицу, значи неписмен и уписујем се у 1. разред основне школе у Драгочају, као једини који сам понављао 1. разред. Алал вера! Могао је тај податак да уђе у монографију поводом 100. годишњице Школе (у Драгочају) као куриозитет. Штета!

1950. године у Бањалуци завршавам нижу гимназију са матуром. Већ сам се замомчио, године се нижу, материјална ситуација никаква. Понудише Војну школу. Прихватим. После 3 године заврших Војну академију, смјер - пјешадија. Распоредише ме у гарнизон у Београду у Гарду. Опа! Ваљда сам имао неки квалитет.

Посао се састојао углавном у одавању почести страним државницима, претежно шефовима држава- председницима, краљевима, царевима и сл. Били су ту: Нехру, Насер, цар Селасије, Сукарно, Хрушчов, краљ Грчке, Бајар (Турчин) и сијасет других. Радни век сам провео у Београду и 7 година у Ужицу.

Пензионисан сам 01.01.1990. године у чину потпуковника. Од породице имам кћерку Јадранку и супругу Гордану.

Да ли сам размрсио или још више смрсио, Бог сами зна. Амин!

01. јуна лета Господњег 2017. године

Потпис:

Милан (Бошко) Божић